

Den Haag, 18 mei 2021

Geachte mevrouw Hamer,

Als een buitenstaander je een spiegel voorhoudt, moet je er altijd even goed in kijken. De Duitse journalist Thomas Kirchner, die voor de Süddeutsche Zeitung verslag doet van de ontwikkelingen in het Nederlandse parlement, liet onlangs in de Volkskrant optekenen dat hij met grote verbazing naar ons land kijkt. Sinds het toeslagenschandaal en de verkenningsaffaire is er veel vertrouwen verloren gegaan, analyseert hij. Het voornaamste probleem: de premier zelf. Kirchner schrijft onomwonden dat Rutte weg moet om uit deze politieke vertrouwenscrisis te komen. Als dat niet gebeurt, waarschuwt hij, 'raken mensen gewend aan politieke toestanden die niet normaal zijn. Een premier die niet de waarheid spreekt, is niet normaal. Als daar geen noemenswaardige verontwaardiging over ontstaat, erodeert de politieke cultuur. Dan verliezen kiezers het vertrouwen. Dat is voer voor de vijanden van de liberale democratie. En die zijn toch al sterk genoeg.'

De fractie van de Partij voor de Dieren vindt het de taak van de Tweede Kamer om de liberale democratie en de rechtsstaat te verdedigen. De taak van de Kamer – het hoogste orgaan in onze parlementaire democratie – is nadrukkelijk niet: meewerken aan de uitholling van onze liberale democratie omwille van partijbelangen of valse voorstellingen van zaken.

Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid binnen de grenzen van de rechtsstaat opereert. Ook moeten zij erop kunnen vertrouwen dat zij niet worden voorgelogen door hun eigen regering. Het vertrouwen dat burgers in de overheid hebben gesteld is de afgelopen jaren veelvuldig geschonden – ik noemde het toeslagenschandaal en de leugens in de verkenningsaffaire al even, maar de Partij voor de Dieren wijst ook nadrukkelijk op de Klimaatzaak, de Stikstofzaak en het privacy-schendende computersysteem SyRI, waarbij burgers naar de rechter moesten omdat de Nederlandse regering de grenzen van de wet niet alleen heeft opgezocht, maar ook heeft overschreden.

**Partij voor
de Dieren**

Juist omdat Nederland voor grote uitdagingen staat, kunnen we het ons niet veroorloven dat er een nieuw kabinet gevormd wordt waar Nederlanders geen vertrouwen in kunnen hebben. Een minister-president moet de waarheid spreken, niet alleen omdat dit een morele, grondwettelijke en politieke ondergrens is die men, zonder dat daar nadrukkelijk om verzocht hoeft te worden, van de minister-president mag verwachten, maar ook omdat juist in tijden van crises de Nederlandse burgers er simpelweg op moeten kunnen vertrouwen dat wat de minister-president beweert, ook echt waar is. Zo niet, dan vreest mijn fractie voor het verdere afkalven van het vertrouwen van de bevolking in door dit kabinet voorgestelde maatregelen.

De vijf grootste inhoudelijke thema's die voor mijn fractie van belang zijn, zijn niet anders dan de thema's die we in eerdere brieven hebben benoemd: een nieuwe pandemie voorkomen, het in samenhang oplossen van de klimaat-, biodiversiteits- en wooncrisis, een rechtvaardig economisch model dat binnen de draagkracht van de aarde blijft, het actief bestrijden van racisme en discriminatie en het bevorderen van maatschappelijke en economische gelijkheid.

Een eerste stap in het bereiken van meerdere van die doelen is een drastische krimp van het aantal dieren in de veehouderij. Wat mijn fractie betreft moet het corona-herstelplan daarin ook voorzien. Het herstelplan moet gericht zijn op de noodzakelijke transitie naar een duurzame en rechtvaardige economie, die blijft binnen de draagkracht van de aarde. Terug naar *business as usual* zou de kostbaarste fout zijn die we kunnen maken.

Tot slot. Mijn fractie is verheugd dat de heer Tjeenk Willink de Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen heeft uitgenodigd. Zoals ook uit de heer van Zutphen zijn bijdrage bij de aanbieding van zijn jaarverslag bleek, is het van groot belang dat de politiek naar de Nationale Ombudsman, maar ook naar andere experts in de verhouding tussen burger en overheid, gaat luisteren. Zoals wij al eerder hebben geadviseerd, adviseren we om ook Marjan Minnesma en Johan Vollenbroek te betrekken bij het formatieproces, omdat zij de afgelopen jaren beiden in belangwekkende rechtszaken hebben aangetoond dat de overheid zich niet aan eigen regels en afspraken houdt. Minnesma en Vollenbroek hebben aantoonbare expertise in huis die onmisbaar is om herhaling hiervan op het terrein van klimaat en natuur te voorkomen.

Met vriendelijke groet,

Esther Ouwehand

**Partij voor
de Dieren**

Den Haag, 28 mei 2021

Geachte mevrouw Hamer,

In 2002 deed minister van Landbouw Laurens Jan Brinkhorst namens het kabinet Paars II een belangrijke belofte. Uiterlijk eind 2022 zou het natuurlijk gedrag van dieren leidend zijn in de Nederlandse veehouderij. Dieren moesten, ook in de veehouderij, kunnen leven naar hun aard.

Brinkhorst deed de belofte naar aanleiding van onderzoek van CDA'er Herman Wijffels. Wijffels schreef dat de Nederlandse veehouderij terug naar de tekentafel moest: "economisering en schaalvergroting hebben geleid tot amorele verschijnselen." Een van de latere opvolgers van Brinkhorst, CDA'er Gerda Verburg, bevestigde in 2007 als minister in het kabinet Balkenende IV de belofte van Brinkhorst: uiterlijk eind 2022 is het natuurlijk gedrag van het dier leidend.

Het was daarna aan de kabinetten Rutte om deze beloftes in de praktijk te brengen. De tijd tikte door, de problemen van de veehouderij stapelden zich op, maar Rutte deed niks. De beloftes van Brinkhorst en Verburg kwamen echter niet uit het niets: ze waren de weerklink van een steeds luider maatschappelijk ongenoegen over hoe er in Nederland met dieren wordt omgegaan.

Afgelopen maand stemden beide Kamers in met voorstellen van de Partij voor de Dieren om de beloftes van Brinkhorst en Verburg wettelijk te verankeren, iets wat door de achtereenvolgende kabinetten Rutte altijd is nagelaten. Daarmee vervulden de Kamers een van de belangrijkste functies van de representatieve democratie: een maatschappelijk breed gedragen wens vastleggen in een wet.

In aanvulling op onze vorige brieven, wil de Partij voor de Dieren-fractie er daarom op wijzen dat het kabinet een plan zal moeten opstellen om uitvoering te geven aan de onlangs gewijzigde Wet dieren. We merken daarbij op dat de belofte dat dieren in de veehouderij uiterlijk in 2022 zouden kunnen leven naar hun aard het officiële regeringsbeleid was van VVD, PvdA en D66 (Paars II) én van CDA en ChristenUnie (Balkenende IV, waar de PvdA opnieuw deel van uitmaakte). Dit uitgangspunt, met de gestelde deadline, werd bovendien onderschreven door een nog veel bredere vertegenwoordiging in de Kamer, met partijen als SP en GroenLinks, hoewel zij samen met de Partij voor de Dieren opmerkten dat 2022 wel erg lang duurde. Er is dus altijd breed politiek draagvlak voor geweest – dat zal u, gelet op uw opdracht, zeker interesseren.

Dat we fundamenteel onze omgang met dieren moeten veranderen, staat als een paal boven water. Voor de dieren in ons landbouwsysteem is het leven ellendig, bruut en kort. Maar ook voor de mensen is dit systeem zeer schadelijk. Minister van Landbouw in het kabinet Balkenende I Cees Veerman gaf het – na zijn ambtsperiode – toe: "We importeren voer, we exporteren varkens en de rommel houden we hier. Dit systeem is vastgelopen."